

השובר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה סח.

עין משפט
נר מצוה

ס' א מ"י פט"ז מהל'
מאכלות אסורות
הלכה נז:

הוי כעיקר וכ"ת להאי גופיה אינטרין דטעם כעיקר דמגיעולי עובדי
כוכבים יליף ר"ש דטעם כעיקר כדלמך לר"ע פרק אלו עובדין א"א
לומר כן דלי יליף ר"ש מגיעולי עובדי כוכבים טעם כעיקר א"כ תקשי
לר"ש משרת דכתב רחמנא למה לי דהא לא אינטרין לטעם כעיקר
כיון דמגיעולי עובדי כוכבים יליף לה

ר"ש ואין לומר דאינטרין משרת
להיתר מנטרף לאיסור כדלמך התם
פ' אלו עובדין לר"ע ולעולם א' יליף
מגיעולי עובדי כוכבים טעם כעיקר
(א) דלמאי אינטרין משרת להיתר
מנטרף לאיסור אי כשאוכל כזית מטעם
האיסור הנגזל ובהיתר היינו טעם
כעיקר אין בחזי זית לאיסור עם חזי
זית דהיתר לא מנטרפי ומש"ה שפיר
אינטרין להיתר מנטרף לאיסור דהא
שמעין לר"ש דלמך א' כל שהוא
למלקות וא"כ למ"ל היתר מנטרף
לאיסור אלא ש"מ דמורה ר"ש דקדירה
בת יומא נמי א"א דלא פגמה פורתא
כדפרישית כך דקדק הר"ר שמואל
מאיר"א והר"ר יקר מקינון דוחה
דאיכא למימר דלמך שפיר אינטרין
משרת לר"ש אע"ג דסבר כל שהוא
למלקות הא פרי"ת בסמוך היינו דוקא
כשהאיסור צעין אצל לא ע"י תערובת
כדמוכח מההיא דמיימי בסמוך בערלה
וכלאי הכרס אין מנטרפין וכן ז"ל ע"כ
דל"כ לא תמלא איסור כלל א' [בטלן]
ור"ש לא צריב ציבש ולא צב' בלא
כעיקר משרת להיתר
מנטרף לאיסור כגון בחזי זית שנבלע
בחזי זית פת ואכלו כדקאמר התם
מיר ששרה פתו ציין ויש צו כדי לנרף
כזית חייב ולעולם טעם כעיקר לר"ש
מגיעולי עובדי כוכבים כך דוחה הר"ר
יקר ומורי הר"ר פרץ מקיים פירוש
הר"ר שמואל ואומר דדיווי הר"ר יקר
אינו כלום דודאי מגיעולי עובדי כוכבים

לר"ש חו לא אינטרין משרת להיתר מנטרף לאיסור משום דכלאו צירוף נמי כל שהוא (א) אע"ג דלינו צעין אלא נבלע בתוך הפת מה צבך
הלא כיון דטעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים א"כ חשוד הטעם הנבלע כאלו היה צעין ואם כן כיון שאילו היה מן האיסור צעין היה מייחב
בכל שהוא לר"ש הכי נמי כשהוא נבלע צהיתר כיון שיש צו טעם וטעם כעיקר ותדע דהא כיון דלר"ש כל שהוא למכות בכזית לרצנן אס
כן כך לי כל שהוא לר"ש ככזית לרצנן וצחית לרצנן מייחב עליה אפי' כשאינו צעין אלא נבלע בתוך ההיתר שיאכל כל כך מן ההיתר
הנבלע איסור שאכל כזית מטעם איסור הנבלע בתוכו מייחב עליה כאלו הכל הכזית איסור צעין כיון דטעם כעיקר וא"כ הלא כל שהוא
לר"ש כשאוכל בתערובת טעם מייחב כאלו אכלו צעין כיון דטעם כעיקר וא"כ אי טעם כעיקר (ח) מגיעולי עובדי כוכבים לר"ש חו לא
אינטרין לר"ש משרת כלל דלהיתר מנטרף לאיסור לא אינטרין דהא מכל שהוא מייחב בטעם כאלו היה צעין כדפרישתי וא"כ א' (היכי קא"ל)
משרת דכתב רחמנא ל"ל דכתיב גבי נזיר לר"ש אי גיעולי עובדי כוכבים לטעם כעיקר משום דלא פגם כלל אלא ע"כ דקסבר ר"ש דקדירה
בת יומא פגמה פורתא והשתא ניחא הכל דלא מצי ר"ש למילף טעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים דחידוש הוא כיון דפגמו אפילו פגם
זוטא והיה לנו להיתר כל פגם אי לאו דגלי קרא והלכך אינטרין משרת לטעם כעיקר ומה שדחה הר"ר יקר ממה שפרי"ת לקמן מההיא
דערלה והכלאים דבסמוך דלא אר"ש כל שהוא למכות צמדי דתערובת רק דבדר שהוא צעין אומר מורי דל"ק מיד דר"ת לא דיבר רק
בתערובת שיש לו להיתר להתבטל כגון יבש ציבש חד בתרי דרחמנא אמר אחרי רצין להטות או דבדר לא היכא דליכא טעמא כגון
דליכא ס' דכל מקום דשייך ליה ציטול לאו אמר ר"ש כל שהוא למכות דהא לא עדיף כל שהוא לר"ש מכזית דרצנן וזי היכי דכזית דרצנן
מתבטל צריב ציבש וצב' בלא ה"ה לר"ש כל שהוא דהא רחמנא אמר להיטיל אצל היכא דלא שייך ציטול כגון היכא דליכא טעם דטעם
לא בטיל כיון דטעם כעיקר א"כ ה"ג מייחב בכל שהוא לר"ש כשהוא בתערובת כיון שיש צו טעם כאלו היה צעין כדפי' כן נראה
למורי: [וע"ע תוס' שבת פט: ד"ה אסורין ותוס' מעילה ית. ד"ה מין:] **אמר** עורא מחלוקת בהשביח ויבסוף פגם. והשתא ז"ל לעולא דלא
פליגי ר"מ ור"ש בקראי דלעיל (ט) דנבלה דא"כ לא היו מייחבד לחלק בין השביח ולבסוף פגם לפגם מעיקרו אלא כפסד פליגי ר"מ סבר
כיון שהשביח מעיקרא בשעת נפילה ואל איסור עליה שוב אין לו היתר גם כי פגם אחרי כן ור"ש סבר כיון דהשתא פגמא הוא שרי:
אבר השביח ויבסוף פגם ד"ה אסור. וא"ת והא לעיל משמע דפליגי בהשביח ולבסוף פגם גבי נבלה דר"מ מוקי לה בסרחה מעיקרא
דוקא אצל לא הסריחה מעיקרא ולבסוף אסורה ור"ש מוקי לה אפילו לא הסריחה מעיקרא והסריחה לבסוף שרי אלא
פליגי בהשביח ולבסוף פגם וי"ל דלא דמי השביח ולבסוף פגם דהכא להיטיל נבלה דלעיל דהכא י"ל השביח בשעת התערובת ששכנס שכל
האיסור לתוך ההיתר היה נותן טעם לשכנס ולבסוף פגם אותו טעם המעורב שם כגון נתן (י) לתוך גריסין וזונין והרתיתן וע"ז קאמר ד"ה
אסור כיון דמעיקרא היה נותן טעם לשכנס ואל עליה איסור אצל ההוא דנבלה דלעיל דפליגי ר"ש ושרי כשהיא סרחה עכשיו אע"ג דמעיקרא
לא היתה סרחה מ"מ צעודה נבלה (י) נפגם ושריא: **אן** דלמא בין בוז ובין בוז מחלוקת. וא"ת היכי מספקא ליה בזה א"כ ר' יוחנן
דלמך לעיל פגם מעיקרא מותר השביח ולבסוף פגם אסור דלמך כמאן לא כר"מ ולא כר"ש דר"מ אסר כל פגם ור"ש ממיר כל פגם וי"ל
דסבר לה כר"ש בחדא בפגם מעיקרו וכר"מ בחדא בהשביח ולבסוף פגם: **ר"י קו**. ואע"ג דלקמן פשטין לה מצרייתא דבפגם מעיקרא
פליגי השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור מ"מ עלתא להם צדיה המדרש בתקין ושוב פשטוה וזי האי גוונא אשכחנא צנדה בפרק
המפלת (דף כה.) גבי מחלוקת בעבור אצל בללול כ' [וע"ע תוס' לעיל נג. סוף ד"ה או דלמא]:

מ"ט

שאינה ראוי לגר. שהסריחה. אלמא מדאפגים בטל איסורה: **סרחה**
מעיקרא. מוכת שחין מחיים דהואיל ואיפגמא מקודם שזאה לדי
נבלה לא חל שם נבלה עליה אצל היכא דליתסר מעיקרא חו לא
פקע איסור משום פגם: **מחלוקת**. דר"מ ור"ש: **צפוגם מעיקרו**.

משיעה שנפל למזכו. והא כהא דפוגם
מעיקרא הוא ופליגי. דקמתי אסור
לרצנן: ר' יוחנן. אדעולא אתא
לאיפלוגי: **איפא לר' יוחנן**. דמוקי
פלוגתייהו צפוגם מעיקרו: **שאר של**
חולין שנפל לתוך העיסה וחממה.
כראוי ואח"כ נפל של תרומה או של
כלאי הכרס אסור: **ור"ש מסי**.
שהחממה יותר מדאי ונפגמה: **והא**
הכל. דהאי שאור משעה שנפל ציה
פגמה שרי מחוממת כבר וקאמר
ר"מ: **וראוי לחמץ זה כמה עיסה**
אחרת. (ז) (של תרומה) הלכך חיימון
דיותר מדאי אע"פ שפגם הוא לענין
(ט) אכילה שבה הוא לענין חימום עיסות
אחרות: **שאר של תרומה ושל חולין**
שנפלו. צידד לתוך העיסה ויש בכל
אחד כדי לחמן וחממה יותר מדאי
(ח) **ור"ש מסי**. שפגמה: **נפל**
של תרומה פתלה ד"ה אסור. הואיל
ומשביחה בתחלה אע"פ שחור והועיל
לפוגמה כשנפל שאור של חולין אחריו
ושניהם פגמהו היו משביח ולבסוף
פגם ואסור. ולקמן פריך אס כן רישא
נמי (י) **ר"ש הרי השביח של תרומה עם**
של חולין תחלה. נפל של חולין.
(ט) **וחממה: ואחרי כן נפל של תרומה**.
דהיינו פוגם מעיקרו אסור ור"ש ממיר:
כדרכי

העיסה בזה כדי להחמיץ ובה
נפל של תרומה תחלה ד"ה אסור נפל של חולין ואח"כ נפל של תרומה או של
כלאי הכרס אסור ור"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא ופליגי וכי תיבא ה"ג
כדרכי

לר"ש חו לא אינטרין משרת להיתר מנטרף לאיסור משום דכלאו צירוף נמי כל שהוא (א) אע"ג דלינו צעין אלא נבלע בתוך הפת מה צבך
הלא כיון דטעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים א"כ חשוד הטעם הנבלע כאלו היה צעין ואם כן כיון שאילו היה מן האיסור צעין היה מייחב
בכל שהוא לר"ש הכי נמי כשהוא נבלע צהיתר כיון שיש צו טעם וטעם כעיקר ותדע דהא כיון דלר"ש כל שהוא למכות בכזית לרצנן אס
כן כך לי כל שהוא לר"ש ככזית לרצנן וצחית לרצנן מייחב עליה אפי' כשאינו צעין אלא נבלע בתוך ההיתר שיאכל כל כך מן ההיתר
הנבלע איסור שאכל כזית מטעם איסור הנבלע בתוכו מייחב עליה כאלו הכל הכזית איסור צעין כיון דטעם כעיקר וא"כ הלא כל שהוא
לר"ש כשאוכל בתערובת טעם מייחב כאלו אכלו צעין כיון דטעם כעיקר וא"כ אי טעם כעיקר (ח) מגיעולי עובדי כוכבים לר"ש חו לא
אינטרין לר"ש משרת כלל דלהיתר מנטרף לאיסור לא אינטרין דהא מכל שהוא מייחב בטעם כאלו היה צעין כדפרישתי וא"כ א' (היכי קא"ל)
משרת דכתב רחמנא ל"ל דכתיב גבי נזיר לר"ש אי גיעולי עובדי כוכבים לטעם כעיקר משום דלא פגם כלל אלא ע"כ דקסבר ר"ש דקדירה
בת יומא פגמה פורתא והשתא ניחא הכל דלא מצי ר"ש למילף טעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים דחידוש הוא כיון דפגמו אפילו פגם
זוטא והיה לנו להיתר כל פגם אי לאו דגלי קרא והלכך אינטרין משרת לטעם כעיקר ומה שדחה הר"ר יקר ממה שפרי"ת לקמן מההיא
דערלה והכלאים דבסמוך דלא אר"ש כל שהוא למכות צמדי דתערובת רק דבדר שהוא צעין אומר מורי דל"ק מיד דר"ת לא דיבר רק
בתערובת שיש לו להיתר להתבטל כגון יבש ציבש חד בתרי דרחמנא אמר אחרי רצין להטות או דבדר לא היכא דליכא טעמא כגון
דליכא ס' דכל מקום דשייך ליה ציטול לאו אמר ר"ש כל שהוא למכות דהא לא עדיף כל שהוא לר"ש מכזית דרצנן וזי היכי דכזית דרצנן
מתבטל צריב ציבש וצב' בלא ה"ה לר"ש כל שהוא דהא רחמנא אמר להיטיל אצל היכא דלא שייך ציטול כגון היכא דליכא טעם דטעם
לא בטיל כיון דטעם כעיקר א"כ ה"ג מייחב בכל שהוא לר"ש כשהוא בתערובת כיון שיש צו טעם כאלו היה צעין כדפי' כן נראה
למורי: [וע"ע תוס' שבת פט: ד"ה אסורין ותוס' מעילה ית. ד"ה מין:] **אמר** עורא מחלוקת בהשביח ויבסוף פגם. והשתא ז"ל לעולא דלא
פליגי ר"מ ור"ש בקראי דלעיל (ט) דנבלה דא"כ לא היו מייחבד לחלק בין השביח ולבסוף פגם לפגם מעיקרו אלא כפסד פליגי ר"מ סבר
כיון שהשביח מעיקרא בשעת נפילה ואל איסור עליה שוב אין לו היתר גם כי פגם אחרי כן ור"ש סבר כיון דהשתא פגמא הוא שרי:
אבר השביח ויבסוף פגם ד"ה אסור. וא"ת והא לעיל משמע דפליגי בהשביח ולבסוף פגם גבי נבלה דר"מ מוקי לה בסרחה מעיקרא
דוקא אצל לא הסריחה מעיקרא ולבסוף אסורה ור"ש מוקי לה אפילו לא הסריחה מעיקרא והסריחה לבסוף שרי אלא
פליגי בהשביח ולבסוף פגם וי"ל דלא דמי השביח ולבסוף פגם דהכא להיטיל נבלה דלעיל דהכא י"ל השביח בשעת התערובת ששכנס שכל
האיסור לתוך ההיתר היה נותן טעם לשכנס ולבסוף פגם אותו טעם המעורב שם כגון נתן (י) לתוך גריסין וזונין והרתיתן וע"ז קאמר ד"ה
אסור כיון דמעיקרא היה נותן טעם לשכנס ואל עליה איסור אצל ההוא דנבלה דלעיל דפליגי ר"ש ושרי כשהיא סרחה עכשיו אע"ג דמעיקרא
לא היתה סרחה מ"מ צעודה נבלה (י) נפגם ושריא: **אן** דלמא בין בוז ובין בוז מחלוקת. וא"ת היכי מספקא ליה בזה א"כ ר' יוחנן
דלמך לעיל פגם מעיקרא מותר השביח ולבסוף פגם אסור דלמך כמאן לא כר"מ ולא כר"ש דר"מ אסר כל פגם ור"ש ממיר כל פגם וי"ל
דסבר לה כר"ש בחדא בפגם מעיקרו וכר"מ בחדא בהשביח ולבסוף פגם: **ר"י קו**. ואע"ג דלקמן פשטין לה מצרייתא דבפגם מעיקרא
פליגי השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור מ"מ עלתא להם צדיה המדרש בתקין ושוב פשטוה וזי האי גוונא אשכחנא צנדה בפרק
המפלת (דף כה.) גבי מחלוקת בעבור אצל בללול כ' [וע"ע תוס' לעיל נג. סוף ד"ה או דלמא]:

(א) [נכרות כג: א] (ב) [נכר]
דמקן. (ג) ערלה פ"ב מ"ט.
(ד) [נכ"ש מח"א] (ה) ע"י
רש"א שגורם צעין אחר.
(ו) [נכ"ש מח"א] (ז) רש"א.
(ח) [נכ"ש מח"א] (ט) רש"א.
וכן [נכ"ש מח"א] גרס
הקשה לו, (ט) [נכ"ש מח"א].
רש"א.

גליון הש"ס
נבמא ור"ש פירוש
מעיקרא. עין צבורות ד"ה
כג ע"ב מוספות ד"ה
ואידך:

הגהות הב"ח
(א) גמ' ולבסוף פגם
אצל פוגם מעיקרא כלי' וכן
בכל העמוד: (ב) רש"י
ד"ה וראוי לחמץ וכו'
לענין אכילה עיסה זו
שבה הוא לענין חימום:
(ג) ד"ה שאור וכו' יותר
מדאי ונפגמה הס"ד:
(ד) ד"ה נפל של תרומה
וכי' רש"א נמי אמאי
מתיר ר"ש הרי השביח:
(ה) ד"ה נפל של חולין
תחלה וחממה: (ו) תוס'
ד"ה ואידך כי' [בעמוד
הקודם] ולעולם יליף
מגיעולי עובדי כוכבים טעם
כעיקר דהא מה שפיר
אינטרין משרת להיתר
מנטרף לאיסור היינו
כשאוכל כזית מטעם
האיסור הנבלע צהיתר
אבל חזי זית דליסור עם
חזי זית דהיתר לא מנטרפי
דהא שמעין ליה לר"ש
דלמך כל שהוא למלקות
כלי': (ז) בא"ד כל שהוא
אסור אע"ג דלינו צעין
וכי' כיון דטעם כעיקר
יליף מגיעולי עובדי
כוכבים: (ח) בא"ד אי
טעם כעיקר יליף מגיעולי
עובדי כוכבים לר"ש חו
וכי' וא"כ הקשה ליה
משרת דכתב רחמנא:
(ט) ד"ה אמר וכו' ור"ש
בקראי דלעיל דגיעולי
עובדי כוכבים ודנבלה
דל"כ: (י) ד"ה אכל וכו'
כגון נתן חומץ לתוך
גריסין: